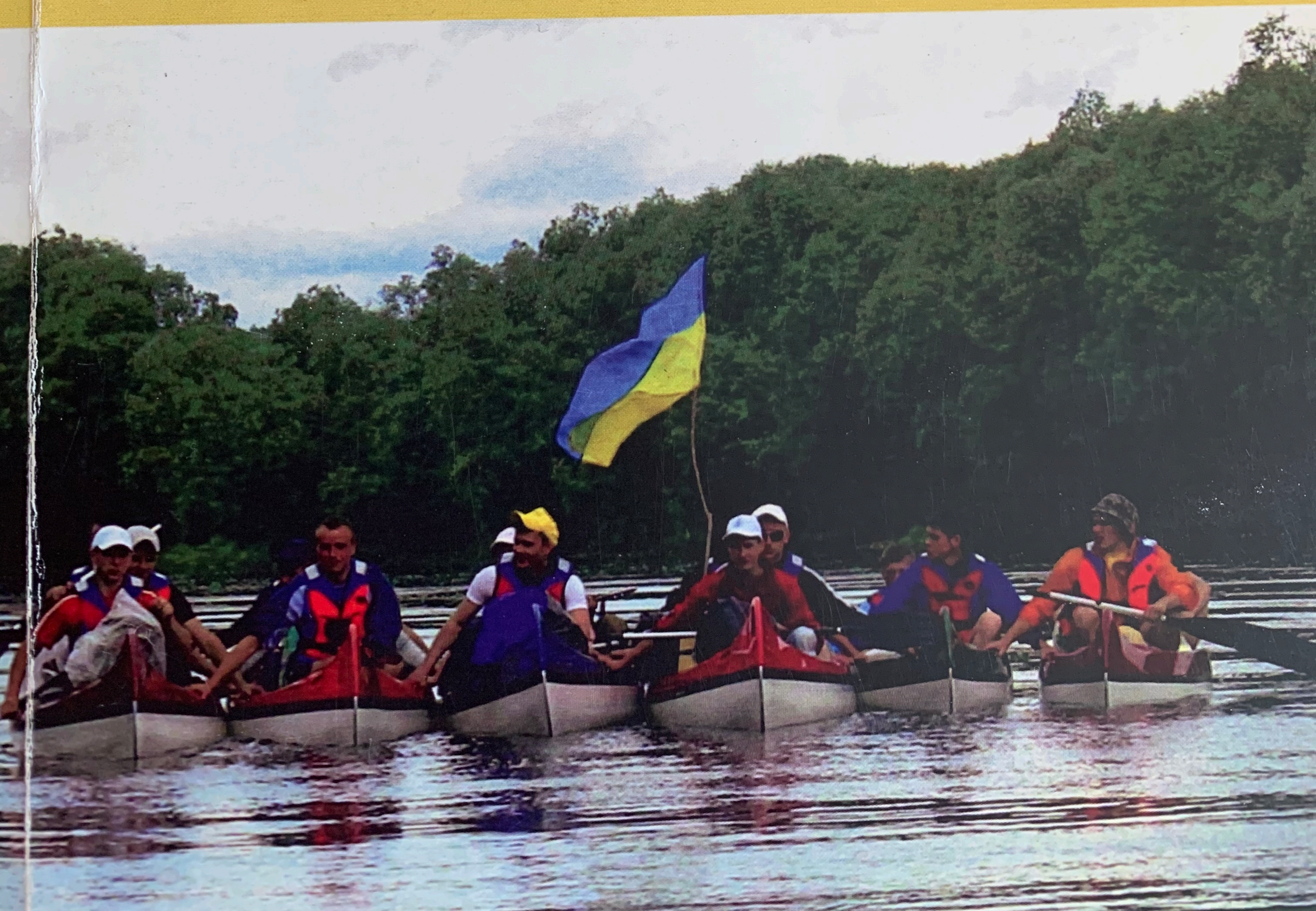

Кіндрат В.К., Кіндрат Н.П., Чалій Л.В.

Організація і методика
спортивно-масової роботи
в різних сферах фізкультурного руху

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра теорії та методики фізичного виховання**

Кіндрат В.К. Кіндрат Н.П. Чалій Л.В.

**Організація і методика спортивно-масової роботи в
різних сферах фізкультурного руху**

Навчально-методичний посібник

2-ге видання

Рівне – 2017

УДК 796/799 (075.8)
ББК 75.1я73
О 64

Рецензенти:

Цьось А.В. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, перший проректор, проректор з адміністрування та розвитку Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Петренчук М.В. – директор КЗ "Обласний центр фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх" Рівненської обласної ради, голова відділення Національного олімпійського комітету в Рівненській області; Заслужений працівник фізичної культури та спорту, майстер спорту;

Ярмошук О.О. – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

О 64 **Кіндрат В.К., Кіндрат Н.П., Чалій Л.В.** Організація і методика спортивно-масової роботи в різних сферах фізкультурного руху: Навчально-методичний посібник. 2-ге видання. – Рівне: РВВ «СОМ-ЦЕНТР», 2017. – 377с.

Посібник містить інформацію про систему управління, організацію та проведення масової фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи з різними верствами населення. Посібник адресовано викладачам вищих навчальних закладів освіти, які готують фахівців для сфери фізичного виховання і спорту, аспірантам, магістрантам, студентам, слухачам післядипломного навчання та підвищення кваліфікації.

Посібник може бути використаний у практичній роботі керівництва та спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань фізичної культури і спорту, центрами фізичної культури та первинними фізкультурними організаціями.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 8 від 29.06.17 р.)

УДК 796/799 (075.8)
ББК 75.1я73

ПЕРЕДМОВА

Українська держава дбає про гармонійний розвиток особистості своїх громадян і це задекларовано у Національній доктрині розвитку освіти в Україні у ХХІ ст., Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту, де зазначено, що в Україні виховання розвиненої, фізично здорової особистості визначено як завдання загальнонаціонального характеру. При цьому проблема розвитку фізичного виховання, фізичної культури і спорту розглядається як найбільш ефективний та економічно вигідний спосіб профілактики захворювань, зміцнення генофонду і вирішення соціальних проблем.

Проте, на практиці, однією з головних причин сучасної демографічної кризи в Україні є недосконалість державної політики стосовно збереження здоров'я пересічних громадян. Серед комплексу проблем у цій сфері особливо критична ситуація щодо загальної смертності населення у працездатному віці: у чоловіків в Україні цей показник у п'ять разів вищий, ніж, у провідних країнах Європи, а у жінок – утричі.

Передовий світовий досвід свідчить, що стосовно запобігання неінфекційних захворювань, які прогресують в Україні, всі можливості лікувальної медицини в п'ять-шість разів поступаються за ефективністю чинникам здорового способу життя. Це передусім стосується серцево-судинних захворювань, які становлять 60 % випадків передчасної смерті наших співгромадян.

Ефективним засобом формування здорового способу життя є спорт для всіх, формування структури якого в Україні розпочалось лише нещодавно шляхом удосконалення так званого "масового спорту", який тривалий час був орієнтований на інтереси держави (забезпечення високопродуктивної трудової діяльності та обороноздатності – комплекс ГПО), а не на інтереси конкретної людини (збереження здоров'я, профілактика захворювань та активне дозвілля). Домінуючою ще залишається авторитарна модель розвитку зазначеного напрямку спортивної практики: ігноруються інтереси, здібності, соціальні диференціації співгромадян; недооцінюється роль особистості; використовуються примус і залякування; перевага надається шаблонному змісту роботи; система моніторингу фізичної підготовленості орієнтована на використання тестів із максимальними навантаженнями на організм людини і викликає у

багатьох випадках відразу до організованої рухової активності; недооцінюється агітаційно-пропагандистська робота засобів масової інформації у популяризації різних форм рухової активності; спостерігається штучне піднесення вчителя, викладача та інструктора над учасниками спортивних занять, застосування до них авторитарного тиску.

Проблема пошуку нових форм роботи у сфері фізичного виховання, фізичної культури та спорту залишається актуальною в сучасному суспільстві.

Даний посібник спрямований на підготовку високопрофесійного викладача фізичного виховання і організатора спортивно-масової роботи серед різних груп населення, здатного успішно адаптуватися долюбих умов роботи і здатного нести у найвіддаленіші райони України не тільки ідеї здорового способу життя і фізичного розвитку населення, але й ідеї єдності українського народу.

ВИХІДНІ ПОНЯТТЯ МАСОВОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Фізична культура є визначальним суспільним чинником, важливим елементом освіти, виховання, охорони здоров'я, обороноздатності, професійно-прикладної підготовки, соціальної сфери, політики, економіки і т.д.

Фізична культура, як і культура в цілому, не дана людям від природи, а є наслідком суспільної та індивідуальної творчості. Часто терміном «*Фізична культура*» називають процес, який спрямований на підготовку людей до життя та праці шляхом використання цілющих сил природи, особистої і загальної гігієни та певного раціонального побуту і праці.

Загалом, здоров'я нації – є категорією як економічною, так і політичною, яка визначає соціальну стабільність країни. Одним з основних напрямків збереження здоров'я є фізкультурна освіта різних верств населення. На заняттях фізичною культурою можна навчитися не тільки умінням та навичкам правильно рухатися і виконувати певний набір фізичних вправ, але й оволодіти знаннями по самоконтролю показників здоров'я. Саме тому фізична культура є специфічним багатофункціональним явищем у сфері якого вирішується широке коло завдань, від особистих до державних і загальнолюдських.

Фізична культура є складовою частиною загальної культури

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	3
	ВИХІДНІ ПОНЯТТЯ МАСОВОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	4
✓	Розділ 1. УПРАВЛІННЯ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ І СПОРТОМ	15
	1.1. Нормативно-правове забезпечення розвитку фізичної культури і спорту в Україні.....	15
	1.2. Органи публічної влади у системі управління фізичною культурою та спортом	25
	1.3. Організації в сфері фізичного виховання і спорту	32
	Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКА РОБОТА	55
	2.1. Поняття «управління» і «менеджмент» у фізичному вихованні та загальна характеристика організаційно-масової роботи з фізичної культури і спорту.....	55
	2.2. Діловодство і проведення ділових нарад.....	59
	2.3. Розробка та ухвалення управлінського рішення.....	62
	2.4. Організація контролю і перевірки виконання.....	64
	2.5. Облік і звітність	66
2	Розділ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ МАСОВОЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ТА СПОРТИВНОЇ РОБОТИ В СИСТЕМІ КОМІТЕТІВ ПО ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ І СПОРТУ	68
	3.1. Діяльність комітету з фізичної культури і спорту по розвитку масової фізкультурно-оздоровчої роботи в місті (районі).....	69
	3.2. Діяльність спорткомітету по управлінню фізкультурно-оздоровчою роботою в первинних фізкультурних організаціях	72
	3.3. Зміст управлінської роботи в підрозділах спорткомітету й особливості його взаємодії з іншими органами управління.....	73
	3.4. Організація та зміст діяльності з розвитку масової фізкультурної й спортивної роботи ради спортивного товариства (СТ)	79
	3.5. Організація праці працівників спорткомітету та ради спортивного товариства (СТ)	81
4	Розділ 4. ОРГАНІЗАЦІЯ МАСОВОЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ Й СПОРТИВНОЇ РОБОТИ У ТРУДОВИХ КОЛЕКТИВАХ	84
	4.1. Створення колективу фізичної культури	84
	4.2. Керування колективом фізичної культури	86
	4.3. Зміст діяльності ради і підрозділів колективу фізичної культури.....	88

4.4. Перспективне планування розвитку масової фізичної культури й спорту у трудовому колективі.....	92
4.5. Організація цеху здоров'я.....	96
4.6. Організація оздоровчої фізичної культури у виробничій сфері.....	98
Розділ 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ТА СПОРТИВНОЇ РОБОТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І СПОРТИВНИХ ШКОЛАХ.....	107
5.1. Оздоровча фізкультурна робота в дитячих дошкільних установах.....	109
5.2. Оздоровча фізкультурна робота в загальноосвітніх школах.....	110
5.3. Оздоровча фізкультурна робота в професійно-технічних закладах.....	112
5.4. Організація оздоровчої фізкультурної роботи у вищих навчальних закладах.....	114
5.5. Організація навчально-тренувальної роботи в дитячо-юнацьких спортивних школах.....	118
5.6. Організація ШВСМ та спеціалізованих класів з видів спорту у загальноосвітніх школах.....	129
Розділ 6. НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОГО КЛУБУ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	132
6.1. Спортивний клуб навчального закладу.....	132
6.2. Статутні документи.....	136
6.3. Діяльність будь-якого закладу, організації або підприємства зумовлена насамперед законодавчою базою, яка діє в даній галузі.....	152
Розділ 7. ОРГАНІЗАЦІЯ МАСОВОЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ТА СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РІЗНИХ СФЕРАХ СУСПІЛЬСТВА.....	153
7.1. Організація оздоровчої фізичної культури у соціально-побутовій сфері.....	154
7.2. Функції державних і громадських організацій у системі керування фізкультурно-оздоровчою роботою з населенням.....	160
7.3. Організація і зміст діяльності федерації фізкультурно-оздоровчої роботи та активного відпочинку.....	163
7.4. Організаційні основи ФСК за місцем проживання.....	167
7.5. Організація і зміст діяльності спортивно-оздоровчих клубів за інтересами.....	170

3

5

7.6. Організація і зміст діяльності фізкультурно-оздоровчих комбінатів.....	172
7.7. Організація і зміст діяльності культурно-спортивних комплексів.....	173
7.8. Масова робота з фізичної культури та спорту в парках культури і відпочинку.....	174
7.9. Масова фізкультурна та спортивна робота в позаміських спортивно-оздоровчих таборах.....	175
7.10. Обладнання заміських зон відпочинку для масових фізкультурно-оздоровчих занять.....	177
Розділ 8. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАГАЛЬНОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА У ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ГРУПАХ (ФОГ).....	179
8.1. Організація навчально-тренувальних занять із загальнофізичної підготовки (ЗФП).....	179
8.2. Організаційні особливості фізкультурно-оздоровчих груп.....	182
8.3. Організація занять у фізкультурно-оздоровчих групах.....	185
Розділ 9. МАСОВІ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНІ ЗАХОДИ.....	188
9.1. Види фізкультурно-спортивних заходів (ФСЗ) та їхнє значення в масовій фізкультурно-оздоровчій роботі.....	188
9.2. Завдання масових ФСЗ і принципи їхнього проведення.....	195
9.3. Складання плану і організація підготовки масових ФСЗ.....	199
9.4. Розробка положення про масовий ФСЗ.....	201
9.5. Способи проведення спортивних змагань.....	206
9.6. Церемоніали, урочисті процедури і атрибутика масових фізкультурно-спортивних заходів (ФСЗ).....	218
9.7. Організація меморіальних спортивних змагань.....	222
9.8. Суддівство змагань.....	223
9.9. Спонсорство, юридична та соціальна відповідальність організацій.....	226
Розділ 10. ПРОПАГАНДА МАСОВОЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ РОБОТИ.....	230
10.1. Основні цілі пропаганди масової фізкультурно-спортивної роботи.....	230
10.2. Усна форма пропаганди.....	231
10.3. Друкована форма пропаганди.....	232
10.4. Наочна форма пропаганди.....	234
10.5. Показова форма пропаганди.....	235

10.6. Реклама в сфері фізкультурно-оздоровчої роботи.....	236
10.7. Пропаганда фізкультурно-оздоровчої роботи засобами періодики, радіо, телебачення та Інтернету	238
10.8. Огляд-Конкурс на кращу постановку агітації та пропаганди у фізкультурних організаціях району (міста, області, спортивного товариства)	239
10.9. Визначення показників огляду-конкурсу	241
Розділ 11. ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ.....	242
11.1. Екотуризм – як різновид природного науково-пізнавального туризму	242
11.2. Види екотуризму.....	245
11.3. Організація харчування в екологічних та пригодницьких турах.....	247
11.4. Види небезпек в туризмі	250
11.5. Природні небезпеки в гірському екологічному і пригодницькому туризмі, правила поведінки.....	254
11.6. Визначення сприятливих зон розвитку екотуризму в Україні	256
Розділ 12. ЦЕНТР ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ «СПОРТ ДЛЯ ВСІХ»	257
12.1. Державна політика стосовно збереження здоров'я населення та «Спорт для всіх» в Україні.....	258
12.2. Міжнародний рух «Спорт для всіх»	261
12.3. Діяльність міжнародних організацій з підтримки «Спорту для всіх»	268
12.4. «Спорт для всіх» в країнах із високим рівнем охоплення населення організованою руховою активністю	283
12.5. Стан, проблеми та перспективи розвитку фізичної культури і спорту в Україні.....	303
12.6. Стратегічний план розвитку обласного центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» на 2012 – 2016 роки	307

ДОДАТКИ..... 310

Додаток А/ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИЙ ПАТРІОТИЧНИЙ КОМПЛЕКС ШКОЛЯРІВ УКРАЇНИ «КОЗАЦЬКИЙ ГАРТ»

Додаток Б/ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИЙ КОМПЛЕКС ШКОЛЯРІВ «КРОК ДО ЗДОРОВ'Я»

Додаток В/ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИЙ ПАТРІОТИЧНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ШКОЛЯРІВ УКРАЇНИ «НАЩАДКИ КОЗАЦЬКОЇ

СЛАВИ»

Додаток Г/ МІЖНАРОДНА ХАРТІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Додаток Д/ ЄВРОПЕЙСЬКА СПОРТИВНА ХАРТІЯ

Додаток Е/ КОДЕКС СПОРТИВНОЇ ЕТИКИ

Додаток Є/ НІЦЦЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ

Додаток Ж/ СПОРТ ЯК ЗАСІБ СПРИЯННЯ ВИХОВАННЮ, ЗДОРОВ'Ю, РОЗВИТКУ І МИРУ

Додаток З/ СПОРТ ЯК ЗАСІБ СПРИЯННЯ ВИХОВАННЮ, ЗДОРОВ'Ю, РОЗВИТКУ І МИРУ

Додаток К/ СПОРТ ДЛЯ ВСІХ ЯК ЗАСІБ ОСВІТИ І РОЗВИТКУ

Додаток Л/ РУХОВА АКТИВНІСТЬ: КОРИСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ

Додаток М/ РУХОВА АКТИВНІСТЬ, СПОРТ ДЛЯ ВСІХ ТА ЗДОРОВ'Я

Додаток Н/ ДЕРЖАВНЕ ТЕСТУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Навчальне видання

Кіндрат В.К. Кіндрат Н.П. Чалій Л.В.

**Організація і методика спортивно-масової роботи в
різних сферах фізкультурного руху
2-ге видання**

Кіндрат В.К. Кіндрат Н.П. Чалій Л.В. Організація і методика спортивно-масової роботи в різних сферах фізкультурного руху: Навчально-методичний посібник. 2-ге видання. – Рівне: РВВ «СОМ-ЦЕНТР», 2017. – 377с.

Посібник містить інформацію про систему управління, організацію та проведення масової фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи з різними верствами населення.

Посібник адресовано викладачам вищих навчальних закладів освіти, які готують фахівців для сфери фізичного виховання і спорту, аспірантам, магістрантам, студентам, слухачам післядипломного навчання та підвищення кваліфікації.

Посібник може бути використаний у практичній роботі керівництва та спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань фізичної культури і спорту, центрами фізичної культури та первинними фізкультурними організаціями.

УДК 796/799 (075.8)

ББК 75.1я73

О 64

Підписано до друку 30.08.2017 р. Формат 60 x 84 1/16

Папір друкарський № 1. Гарнітура Times. Друк
різографічний.

Ум.-друк. арк. 13. Тираж 300 прим. Зам. № 260/2.

Редакційно-видавничий відділ
громадської організації „СОМ-ЦЕНТР”
м.Рівне, вул. С.Бандери, 31-А/1